

BİRİNCİL HABER KAYNAKLARININ YEREL BASINDA SUNUMUNA DAİR BİR İNCELEME

Haluk Birsen*

Özet

Yerel basın küreselleşen ekonomik yapı içinde yalnızca kendi dar coğrafyasındaki rakipleriyle rekabet etmemektedir. İçinde bulunduğu ekonomik koşullar onu yaygın medya ile de rekabete zorlamaktadır. Devlet otoritesinin ve sermayenin belirleyici gücü izlerkitlenin haber talebinin de yönünü yerelden ulusala kaydırmaktadır. Bu durum izlerkitlenin gözünü yaygın medyaya çevirmektedir. Talebin yaygın medyaya yönelmesi yerel basının reklam pastasından alacağı payı da sınırlanmaktadır. Okura ve reklâm verene satılarak varlığını sürdüren yerel basın emeğe dayalı haber üretim sürecinde kısıtlı sayıda işgörenle hareket etmek durumunda kalmaktadır.

Çalışan muhabir sayısındaki yetersizlik gazetenin haber kaynağına ulaşmasını güçleştirmektedir. Medyada yer alma talebi içindeki “birincil haber kaynakları” ortaya çıkan durumu kendi lehlerine çevirmekte, basınla olan ilişkilerinde haberi yapan durumuna gelmektedir. Bu çalışma Eskişehir’in dört yerel gazetesi Sakarya, İstikbal, Anadolu ve Midas’ın birincil haber kaynaklarına ilişkin haberleri nasıl değerlendirdiklerini incelemektedir.

Çalışmadan elde edilen bulgular birincil haber kaynaklarının üretkenliği oranında haber seçme şansı elde eden ama gündem üzerindeki etkinliğini kaybeden yerel basına işaret etmektedir.

Anahtar Sözcükler: Gazete, Yerel Basın, Haber Kaynağı, Birincil Haber Kaynağı

PRESENTATION OF PRIMARY NEWS SOURCES IN LOCAL PRESS

Abstract

In the globalizing economic structure, local press is not only competing local rivals but also is competing prevalent media. The determinant power of capital and government authority is changing news demand of newspaper readers from local to national. Local paper’ share of advertisement cake is also limited by national news demand. Local press continues its existence selling newspapers to readers and advertisement companies. Because of these narrow limits local press make their news limited journalists.

Lack of employee makes difficult to reach news sources. “Active news sources” who want to be on pages, are using this atmosphere and being news makers in their relationship with local newspapers. This study investigated how four newspapers of Eskisehir, Sakarya, Istikbal, Anadolu and Midas used news related with active news sources.

Results of study shows that the only chance of local papers is choosing their news from news comes from active news sources and they are getting loose their activity on agenda.

Keywords: Newspaper, Local Press, News Sources, Active News Sources

---

* Yrd. Doç. Dr., Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi

1. GİRİŞ

Haber, toplumun kendi içinde olup bitenin farkında olmak için geliştirdiği kitle iletişimi sistemleri aracılığıyla edindiği, daha önce bilmediği, ilgisini çeken, içinde bulunduğu dinamik yapının sorunlarının, bu sorunlara ilişkin çözümlerin, gelişmelerin aktarıldığı bilgidir. Toplumsal bir gereksinim olan haber homojen olmayan toplum yapısı içinde kapattığı bilgi açığına göre sınıflandırılabilir. Basit bir gözlemlerle haberlerin tür ve coğrafi nitelik açısından iki gruba ayrılabilceğini iddia edebiliriz. Burada haberlerin türü derken geleneksel politika, kültür sanat, spor, eğitim ve polis adliye ayrımı anlatılmak istenmektedir. Coğrafi nitelik sınıflandırması ile ise haber konusunun yerel, bölgesel, ulusal ya da küresel içerik taşıması durumu kastedilmiştir. Küreselleşmenin görece genişlettiği bireysel sınırlar ve ilgi alanları medya izlerkitesinin taleplerinin de sınırlarını da değiştirmiştir.

Ancak medya izlerkitesindeki talep değişimi medya sektörünün yaşadığı ekonomik kökenli değişim baskısının tek nedeni değildir. Medya neredeyse domino etkisiyle sanki sonu gelmeyecekmiş gibi hareket eden küresel ekonomik dengelerin büyük baskısıyla da karşı karşıyadır. Neoliberal ekonomik düzenin giderek yerleşen kuralları ile şekillenen piyasa yapısı, kitle iletişimi sektörü içinde izlerkitle davranışında, işgörenin çalışma koşullarında, medya sahipliği sisteminde, reklâm veren ve gazete ilişkisinde ve bu çalışmanın öncelikli konusu olan gazete haber kaynağı ilişkisinde değişikliklere yol açmıştır. Kurumların medyada yer alma ve yer alış sürecinde belirleyici olma arzusu yeni dönemde öne çıkmıştır. Genellikle halkla ilişkiler adı altında organize edilmiş birimler aracılığıyla medyada yer alma çabaları sürdürülmüştür.

Bu çalışma kurumsal haber kaynaklarını medyada yer almaya dönük çabaları ve örgütlenmeleri dikkate alınarak iki gruba ayırmıştır. Araştırma bu ayrıma dayanarak kendisini medyada gösterme eğiliminde olan ve bu yönde bilinçli, organize ve sürekli bir çaba içinde olan haber kaynaklarının sayfalarda

nasıl yer aldıklarını incelemiştir. İnceleme, Sakarya, Anadolu, İstikbal ve Midas gazeteleri üzerinden içerik çözümlemesi yöntemi ile yapılmıştır. Çalışmada, haber kaynaklarının etkinlik gösterdiği alanlara ilişkin haberlerde hangi oranda yer aldığı, nasıl sunulduğu, haber kaynaklarının konu oldukları haberlerde ne tür fotoğraflarla yansıtıldıkları, etkinlik gösterdikleri alanlardaki birincil haber kaynaklarının sayısı sayfada yer almalarının güçleştiriyor mu; sorularına yanıt aranmıştır.

1.1. Eskişehir Yerel Basınının Sorunları

Reklâm gelirleri dışarıda bırakıldığında herhangi bir medya kuruluşu, örneğin bir gazete sadece okur satışlarından gelir elde etmek durumundadır. Başka bir açıdan ise okur bir gazeteyi satın alabilmek için ödediği bedelde gazetenin üretimi için yapılan her türlü masrafı üstlenmiş olacaktır. Reklâmcılığın gelişmesi ile çok reklâm alan gazeteler maliyetinin altında bir fiyatla okura satılır hale gelmişlerdir. Bu durum yeteri kadar reklâm almayan gazeteler için ise bir engel oluşturmuştur. Düşük fiyatla, kaliteli bir gazeteyi olabildiğince geniş bir okur kitlesine ulaştırmak daha çok reklâm almakla eş anlamlı hale gelmiştir. Bu nedenle reklâma dayalı bir düzen, sadece satışlardan elde ettiği gelirlerle ayakta duran medya şirketlerini ve sektörlerini yok etmekte ya da önemsizleştirmektedir. Reklâm devreye girdikçe, serbest piyasa, son karar alıcının verdiği tarafsız bir düzen olmaktan da çıkmaktadır. Reklâm verenlerin seçimleri, medyanın maddi durumunu ve yaşamını etkilemektedir (Herman ve Chomsky, 1999, s.49). Ortaya çıkan bu görece bağımlılık medya içeriğinin toplanmasından, basımına, dağıtımına kadar uzanan sürecin çeşitli boyutlarıyla incelenmesini zorunlu kılmaktadır. Çünkü özgür basın ve editoryal bağımsızlık idealine ulaşmanın başlıca koşulu olan kamusal çıkarlar ve tecimsel kaygılar arasındaki hassas denginin sürekli, karlılık lehine bozulduğu şüphesini uyanmaktadır. Medyaya dönük eleştirilerin ve kaygıların temelinde de bozulan bu denge yatmaktadır.

Bu kaygıyı paylaşan Kılıç'a göre de habercilik mesleğine ilişkin yapılan bazı eleştirilerin temelinde haber içeriklerinde ve sunum biçiminde tecimsel kaygıların belirleyici bir rol üstlendiği savı yatmaktadır. Piyasa ekonomilerinin yoğunlaştırdığı rekabet ortamında haberciliğin tanımına, işlevine ve kurallara uygun bir şekilde yapılabilmesi için ön koşul olan bağımsızlık, işveren, reklâm veren ve içinde bulunulan ekonomik koşullar nedeniyle tehlikeye girmektedir. Bu nedenle editörü yönlendiren temel dürtünün bağımsız mesleki kaygılar yerine çevrenin mali baskısı olduğu iddiası ortaya çıkmaktadır (Kılıç, 2003, s.37). Gazetenin hammaddesi olan haber ile reklam arasındaki ilişki nedir? Başka bir şekilde sorulacak olursa reklam verenin verdiği reklam değil de haber neden ilgilendirmektedir? Bu soruların yanıtı ilişkinin bu kadar sığ ya da basit olmadığı görülebilmektedir. Çünkü bir ürün ya da hizmetin tanıtımı ile sınırlandırılmayacak kadar iç içe girmiş olan ticari ve siyasi ilişkiler reklam verenin başka biçimlerde haberin malzemesi ya da kaynağı olarak medya gündemine taşımaktadır.

Öte yandan küresel değişimlerin ulusal düzeyde yarattığı bu değişim aynı hızla yerele yansımamıştır. İstanbul'da biriken ve merkezileşen sermaye Anadolu'ya yayılmamış, yerel medya ulusal medyanın geçirdiği evrimin çok gerisinde kalmıştır. Basın İlan Kurumunun varlığı ile daha çok devlet desteği ile yaşayan yerel medya kuruluşları kentlerinin ekonomik potansiyeli oranındaki reklam pastasından yararlanmaktadır. Eskişehir'de özellikle yerel gazeteler basımevi desteği ile çok zaman basımevinin yan ürünü olarak varlıklarını sürdürmektedir. Pek çoğunun aile şirketi olduğu hatta sonraki kuşaklara aktarılmış oldukları da unutulmaması gereken bir başka gerçektir (Vural, 1999, s.197). Basın ortaya çıkan büyük değişimin parçası olmasa da kentlerin ekonomik ve siyasi altyapısının güçlülüğü oranında ulusal ve küresel güç odaklarıyla çeşitli düzeylerde ilişkiye girmiştir. Bu ilişki yalnızca siyasal ya da ekonomik boyutta değil sosyal boyutta da gelişmiştir. Bu

nedenle günümüz bireyi kendi aidiyetini yalnızca yerel düzeyde oluşturmamakta kimliği ulusal ve küresel değerlerle de biçimlenmektedir. Aldrige bu durumu "hayat küresel, yaşamak yereldir" (Aldrige, 2007, s. 5) sözü ile özetlemektedir. Kısacası toplum pek çok katmanıyla hızla değişirken, yerel basın bu hızla, toplumun bütün katmanları kadar hızlı ayak uyduramamaktadır.

Gelişmelerin dışında kalmak yerel basını etkiye açık bir duruma sokmaktadır. Küresel, ulusal, bölgesel gelişmelerin olası sonuçları karşısında savunmasız olan yerel basını etkileyen olaylar Vural tarafından iç ve dış faktörler olarak ikiye ayrılmıştır.

İç Faktörler: Kadro, teknoloji, yönetim ve organizasyon, çalışma koşulları, ilke ve politikaları, içerik ve ekonomik güç;

Dış Faktörler: Okur, yerel yönetim, ekonomideki gelişmeler, reklâm verenler, rekabette olduğu diğer yayın kuruluşları, coğrafi bölge, kentin yapısal ve kültürel özellikleri (Vural, 1999, s.140-168).

Değişen okur beklentisi ve küresel-ulusal sermaye ile bütünleşen yerel sermaye karşısında tek başına kalan yerel medya aynı anda genişleyen kitle iletişim araçları ve kanalları seçkisi ile de rekabet içine girmektedir. Bu durum yerel basının varlığını öncelikle ekonomik olarak tehdit etmektedir.

Bir işletmenin varlığını sürdürebilmesinin koşullarının başında kar edebilmek gelir. Ulusal gazetelerin üstünlükleri onların yerel basının dağıtım kanallarına kadar girmeleri sonucunu yaratırken Yerel gazetelerin ilan kaynakları ulusal basına kaymakta, çoğunluğu matbaa öncelikli çalışmakta olan yerel gazetelerin satıştan elde ettikleri gelir maliyeti karşılamamaktadır (Bodur, 1997, s.116). Ekonomik koşulların dayattığı yerel medya ortamı yerel kuruluşların profesyonelleşmesinin önünde bir engel oluşturmaktadır. Başka bir ifadeyle yeterince gelir getirmeyen yerel medya özellikle de gazeteler yan iş olmakta ya da başka işlerle desteklenmektedir. Ancak bu durum ulusal

medyadaki sahiplik biçimleriyle ilişkilendirilmemesi gereken bir durumdur. Çünkü amaç basın verdiği güçle iş yapmak değil, yapılan diğer işler yardımıyla yayını sürdürmektir.

Ekonomik yetersizliklerin nitelikli işgücünden, teknoloji sahipliğine kadar pek çok şeyi etkilemesinin yanı sıra yerel gazetelerinin iyi yönetilemediği de farkında olunması gereken önemli bir gerçektir. Bodur tarafından Eskişehir yerel basını üzerinde yapılan çalışma ortaya çıkarmıştır ki yönetim yetersizlikleri ve örgüt yapısındaki bozukluk, çalışanları olumsuz yönde etkilemekte ve dağılmalara neden olmaktadır. Yerel gazetelerdeki en önemli sorun matbaa öncelikli kuruluşlarda matbaa çalışanlarıyla gazete çalışanlarının iç içe olmasıdır. İki ya da üç çalışanı ile yayınlanan bir gazetede örgütsellikten ya da yönetsel politikardan söz etmek imkânsızdır (Bodur, 1997, s.116). Bu durum yönetsel bir hiyerarşinin ve örgütsel yapılanmada gerekli olan işbölümünün kurulamadığını göstermektedir. Bu durumda uzmanlaşma yerine çok sayıda işin üstesinden gelebilen işgören talebi öne çıkmaktadır.

Bir diğer faktör ise okurdur. Temel ekonomik zorluklara, nitelikli işgören eksikliğine karşın gazetenin varlık nedeni ve birincil hedef kitlesi okurdur. Yüksel tarafından Eskişehirli gazete okurları ile yapılan çalışma kent halkının bilgi almak için gazeteleri tercih ettiğini haftada bir ya da iki kez yerel gazete okuduğunu göstermektedir. Çalışmada, okurun gözünde yerel basının, içerik açısından yetersiz olduğu, gazeteye duyulan güvenin ortalama olduğu vurgusu yapılmıştır. Elde edilen veriler gazetenin 15-30 dakika arasında bir süre içinde okunduğunu, daha çok birinci sayfa ve manşet haberlerinin okur tarafından öncelendiğini göstermektedir (Yüksel, 2006a, s.48). Güven duygusunun zayıf, içeriğin tatmin edici olmadığı, gazetenin çok kısa bir sürede tüketildiği gerçeği göz önüne alındığında görülmektedir ki gazete sahiplerinin okuru tatmin edecek bir içerik yelpazesi sunmak zorunda olduklarıdır. Küreselleşmenin de etkisiyle gittikçe girift hale gelen ilişkiler,

kentlerin içine kapalı yapılar olmadığı gerçeğine göz önüne sererken, gazetelerin okurun beklentilerine cevap verecek çeşitlilikte bir haber kaynağı grubuna hakim olması gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Bu durumun farkında olan gazete yöneticilerinin çalışmaları sonucunda Eskişehir’de Yerel Basın tirajlarında artış gerçekleşmiştir. Burada okurun yükselen talebi de öne çıkmaktadır. Yerel basın sahipleri bu yükselen talebi nasıl okumuşlar ve karşılamışlardır? Yüksel tarafından yerel basın yöneticileri ile yapılan görüşmelere dayanarak yapılan bir çalışmanın verileri gazete yöneticilerin tiraj artışını yeni okur kitlelerine ulaştırmış olmasına, baskı ve içerik kalitesinin artmasına bağladığını göstermektedir. Yöneticilerin dikkat çektiği bir başka nokta ise magazin ve spor haberlerine ayrılan yerin artırılmasıdır.(Yüksel, 2006b, s.27)

Aynı çalışmada Prof. Dr. İnal Cem Aşkun’un sözlerinden yapılan alıntıda asıl olanın reklam olduğu, gazetelerin matbaaları yan ürünü olarak çıktığı, bu nedenle tiraj probleminin ikincil sırada yer aldığı vurgusuna dikkat çekilmektedir. Aşkun gazete patronun yerel gazeteyi para kazanmak için değil itibar kazanmak için çıkardığını da iddia etmektedir. Aşkun’a göre gazete, tirajı ne kadar düşük olursa olsun etkilidir. (Yüksel, 2006b, s.27)

Yerel basının içinde bulunduğu, varlığını sürdürdüğü koşullar profesyonel bir yapının ortaya çıkmasının önündeki en büyük engeldir. Matbaanın yan ürünü olan, reklam gelirleriyle ayakta duran, daha çok sahibine sağladığı saygınlık ölçüsünde değeri olan bir kurum haline gelmiştir. Rekabetin artmış olması gazetelerin tiraj beklentilerini baltalamakta, okurun kentle ilgili bilgi almak için haftada iki kez gazete okumayı yeterli görmesi de tiraj artışı olasılığını azaltmaktadır. Gelir kaynaklarındaki kısıtlılık ise temel işlerini yapmasını güçleştirmektedir. Bunlardan biri de haber toplamaktır.

Haber kaynakları ile kurulacak ilişki haber çeşitliliğini artıracak, gazeteyi içerik olarak daha zengin bir ürün haline getirecek, bu yolla

okurun beklentisi karşılanacaktır. Ancak Eskişehir yerel basını üzerine yapılan çalışmalar göstermektedir ki gazeteler, küresel ve ulusal düzeyde yaşanan değişime ayak uyduramamıştır. Kentin ekonomik potansiyelinden yeterli payı alamayan basın yayın kuruluşları az sayıda ama farklı işleri yapabilme becerisine sahip işgörenlerle çalışmayı tercih etmektedirler. Okurdan kaynaklanan yüksek talebe karşın, okurun gazetelere yeterince güvenmediği ve içerik açısından zayıf bulduğu da çalışmaların ortaya koyduğu sonuçlardandır. Kısacası gazeteler ekonomik açıdan güçsüz, profesyonelleşememiş, nitelikli personel sıkıntısı yaşayan, içerik açısından yetersi yapılar olarak ortaya çıkmaktadır. Başka bir ifadeyle yerel gazeteler dış müdahaleye açık zayıf kurumlardır.

Eskişehir yerel basını üzerine yapılmış çalışmaların taramasından elde edilen verilerin çizdiği tablo gazetelerin zayıf yanlarını ortaya koymaktadır. Bu nedenle yerel basının haber kaynakları ile kuracağı ilişki bu ilişkinin gazeteci ve içerik üzerindeki etkisi sorgulanması gereken bir konu haline gelmektedir.

1.2. Yerel Basın Ve Haber Kaynakları İlişkisi

Gazetecilerin haber toplaması için iki temel yöntem söz konusudur. Bunlardan birincisi gazetecinin olaya bizzat tanıklık etmesidir. İkincisi ise olaya tanıklık etmiş ya da olayı yorumlayabilecek potansiyeli olan kaynaklara erişmektir.

Habercilerin, haber ve veri toplamak için başvurabileceği kaynaklar basit bir sınıflama ile birinci el kaynaklar ve ikinci el kaynaklar olarak ikiye ayrılır (Tokgöz, 2000, s.190). Söz konusu kaynaklar yapısı bakımından ise dört başlık altında toplanabilir. Bunlar resmi kaynaklar, özel kaynaklar, haber ajansları ve diğer haber organlarıdır. (Yüksel ve Gürcan, 2005, s.79).

Ekonomik nedenlerle sıkıntı içinde olan bir kurumun nitelikli personel çalıştırması, günün

teknolojisine sahip olması, işgöreni verimli kılacak bir çalışma ortamı yaratması güçleşeceği için kaliteli bir ürün ortaya koyması da beklenemez. Bu durum ilkelerin ve yayın politikalarının aşınmasına da yol açacağı için gazetenin kimliğini, duruşunu, etkisini ve satışını doğrudan etkileyen içeriğin gerektiği gibi oluşmaması sonucunu da doğuracaktır.

İçerik üretimi konusunda yaşanacak sıkıntı medya kuruluşlarını doğrudan kaynağa bağlı hale getirmektedir. Bu durum belirli bir sayıdaki sayfayı doldurmak, gazeteyi her gün düzenli bir biçimde yayımlamak adına aslında rekabet içinde olunan rakip kurumun gazetesinden hiç de farkı olmayan bir ürünü piyasaya sürmek sonucunu çıkaracaktır.

Zorunlu bir pasiflik hali olarak da nitelenebilecek ortamda gazetenin işgören eksikliği hareket alanını kısıtlamaktadır. Haberciler bu zorunluluk karşısında haber seçiminde ve metinlerin oluşturulmasında pasif bir rol üstlenmekte gazetenin kurum olarak haber kaynağına bağımlılığı artmaktadır. Bu bağımlılığın oluşmasında her gün yeniden standart bir şekilde yayını gerçekleştirme zorunluluğu bulunmaktadır. Veriye ulaşmanın yarattığı bürokrasi ve bu veriyi sunan bürokratik yapıya bağımlılığı artırmaktadır (Karabay, 2000, s.102-103).

İçerik açısından zengin, konu yelpazesi geniş, okur beklentilerini karşılayabilecek nitelikteki bir gazetenin oluşabilmesinin asgari koşullar Karabay tarafından belirtilen nedenlerle yaratılamadığında ortaya çıkan bağımlılık eşik beççiliğinin aşındığı, editör süzgecinin ortadan kalktığı, gündem oluşturma gücünün gazeteciden haber kaynağına geçtiği bir ortamı yaratma riski taşımaktadır.

Gieber ve Johnson haber kaynağı ve muhabir arasındaki ilişkiyi modellerken üç farklı durumu tasvir etmişler ve ilişkinin muhabirin dolayısıyla yayın organının tarafsızlığına nasıl etki edeceğini açıklamaya çalışmışlardır. Birinci model özgür basını anlatmaktadır. Kaynak ve muhabir arasında mesafeli bir ilişki vardır. İkinci model ise daha yakın bir iletişimi anlatır. Bu modele göre

taraflar arasında bir işbirliği ve paylaşılan değer yargıları vardır. Üçüncü model ise iletişim sürecinin taraflarından birinin anlam çerçevesi diğerleri tarafından özümsemiş veya elde edilmiştir. Burada ilişki düzeyi giderek bir asimilasyona doğru kaymaktadır (Aktaran: McQuail ve Windahl, 2005, s.190-192).

Gazete ile haber kaynağı arasındaki ilişkinin kaynak tarafına dönük bağımlılığı artıran bir biçimde gelişmesi haber kaynaklarına dönük yeni bir sınıflandırmayı zorunlu kılmaktadır. Bu sınıflandırma da kaynağın medya da yer alma arzusu ve buna dönük çabası öne geçmektedir. Düzenli olarak bültenlerle bilgilendirmek, çeşitli etkinlikler gerçekleştirmek, basın toplantıları ve basın açıklamaları yapmak medyada yer alma arzusu içinde olan haber kaynaklarının gerçekleştirebileceği çabalarıdır.

Kurumların ve kişilerin medyada yer alma isteği bu talebin hangi sayfada ne büyüklükte ve ne zaman yer alacağına ilişkin tartışmalar medya dünyası için gizli bir bilgi değildir. Aslında yeni medya sahipliği düzeninin arkasında yatan gerçeklerden birisi de budur. Yaptığı haberler beğenilmediği için işinden olan gazetecilerle ilgili haberlerde zaman zaman medyada yer almaktadır. Haber beğenilmediği için büyük sermaye gruplarının reklâm aracılığıyla baskı kurmaya çalışması ihtimaline de açık olan bir sistemle karşı karşıya kalındığını hatırlandığında ekonomik sıkıntı içindeki yerel basının içinde bulunduğu durumu “çaresizlik” olarak nitelemek doğaldır.

2. YÖNTEM

Yerel gazetelerin yayınlandığı bölgedeki etkinliği sadece tirajıyla değil, haber yelpazesinin genişliği, haber kaynaklarının çeşitliliği ile de ilgilidir. Yerel gazeteler ait oldukları yörenin ekonomik ve kültürel potansiyelini yansıtırken, aynı anda ulusal olanla da mücadele etmek zorundadır. Türkiye’de kentlerin ve kasabaların en yetkili yöneticisinin merkezden atanmakta, bütün resmi kurumlar ulusal merkezce yönetilmektedir. Yerel olanın ulusal olana

bağımlılığının yüksek olduğu Türkiye gibi ülkelerde toplumu ilgilendirenin büyük ölçüde merkezce alınacak kararlar ile belirlendiği gerçeği ortadır. Bu nedenle kamuoyu, ilgisini doğal olarak öncelikle ulusal gündeme çevirmektedir. İzlerkitlenin birincil haber talebi ulusal kaynaktan olduğunda yerel medyanın gücü ve etkinliği azalmaktadır. Bu da yerel medyaya ilişkin çeşitli sorunları tetiklemektedir. Ekonomik yetersizlikler ve nitelikli personel azlığı gibi gerekçelerle hareket alanı kısıtlanan yerel basının haber kaynaklarına bağımlılığı artmaktadır. Haber kaynaklarının da bu durumun farkında olması ve bu durumu değerlendirmeye çalışması doğaldır. Bu nedenle haber kaynaklarının yerel basındaki sunumlarını incelemek için yapılan bu çalışmada kaynaklar medyada yer alma arzuları dikkate alınarak birincil ve ikincil kaynaklar olarak sınıflandırılmışlardır. Buna göre;

Birincil haber kaynakları, medyada yer alma çabasının öne geçtiği oluşumlar biçiminde tanımlanmıştır. Bu oluşumlar genellikle birey değildir. Siyasi partiler, sendikalar, belediyeler, sanat kurumları, kamu kurumları ve spor kulüpleri gibi bu tür bir arayışlar içinde olan kuruluşlardır. Medyada yer alma amacına dönük olarak basınla düzenli bir iletişim içindedirler. Birincil haber kaynakları üretken yapılardır ve medya ile iletişimi sağlıklı bir zeminde sürdürebilmek için bünyelerinde profesyonel birimler oluşturmakta, basın kuruluşlarının haber için gereksinim duyacağı her türlü malzemeyi hazırlamaktadır.

İkincil haber kaynakları, medyada yer almak konusunda özel bir çaba göstermeyen, muhtemel bir haber değeri taşıyan etkinliği, gelişmeyi medya ile paylaşma arzusuna sahip olmayan ya da bunun farkında olamayan kişiler ya da kurumlardır.

Bu çalışmada Eskişehir yerel basının dört üyesi olan Sakarya, Anadolu, İstikbal ve Midas gazeteleri üzerinden yapılan içerik analizi ile yerel basın ile düzenli bir iletişim içinde olan, medyada yer alabilmek için çaba gösteren

birincil haber kaynaklarının sayfalarda nasıl yer aldıkları ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Bu amaca ulaşabilmek için,

- haber kaynaklarının etkinlik gösterdiği alanlara ilişkin haberlerde hangi oranda yer aldığı;
- haber kaynaklarının etkinlik gösterdikleri alanlara ilişkin haberlerde nasıl sunulduğu;
- haber kaynaklarının konu oldukları haberlerde ne tür fotoğraflarla yansıtıldıkları;
- etkinlik gösterdikleri alanlardaki birincil haber kaynaklarının sayısı sayfada yer almalarını güçleştiriyor mu; sorularına yanıt aranmıştır.

Amaçlı örneklem (yargısal örneklem) kullanılarak Eskişehir yerel basınından dört gazete araştırmada kullanılmıştır. Bu gazetelerden Midas Eskişehir'in tek haftalık ve ücretsiz dağıtılan ve kolay erişilir örneği olduğu için Sakarya, İstikbal ve Anadolu ise Yüksel tarafından yapılan araştırmada Eskişehirli tarafından en çok tercih edilen ilk üç gazete olarak nitelendirildiği için seçilmiştir (Yüksel, 2006b, s.35).

Bu bağlamda basınla olan ilişkilerini düzenli bir zemine oturtturarak kurdukları birimler aracılığıyla basını kendileri hakkında bilgilendiren Eskişehir kurumları Eğitim, Kültür Sanat, Politika, Spor ve Polis Adliye haberleri sınıflandırması altında listelenmiştir.

Sakarya, Anadolu, İstikbal ve Midas gazetelerinin 2006 yılı Eylül, Ekim, Kasım aylarında yayınlanan bütün sayılarını kapsayan araştırmada yalnızca yerel haberler incelenmiştir. Haber sınıflandırmasına göre birincil haber kaynakları aşağıdaki biçimde gruplandırılmıştır.

- Eğitim haberleri sınıflandırması içinde Anadolu Üniversitesi, Osmangazi Üniversitesi, Milli Eğitim Müdürlüğü, ilköğretim okulları, ortaöğretim okulları, dershaneler, Büyükşehir Belediyesi, Odunpazarı Belediyesi,

Tepebaşı Belediyesi, Valilik, ETO, ESO yer almaktadır.

- Kültür sanat haberleri içinde Büyük Şehir Belediyesi, Tepebaşı Belediyesi, Odunpazarı Belediyesi, Uluslararası Eskişehir Festivali, Anadolu Üniversitesi, Osmangazi Üniversitesi, bağımsız etkinlikler (tiyatro/dans), sinemalar, bar konserleri yer almaktadır.
- Politika haberleri içinde Büyük Şehir Belediyesi, Tepebaşı Belediyesi, Odunpazarı Belediyesi, ETO, ESO, Valilik, siyasi partiler yer almaktadır.
- Spor Haberleri içinde Anadolu Üniversitesi, Osmangazi Üniversitesi, Eskişehirspor, ilköğretim okulları, ortaöğretim okulları, belediyeler, Valilik, Beden Terbiyesi İl Müdürlüğü, bireysel sporcular yer almaktadır.
- Polis Adliye haberleri sıralaması içinde ise emniyet güçleri, yargı mensupları, mağdurlar, mağdur yakınları yer almaktadır.

Ancak verilerin tablolastırılmasında sınıflandırmanın görselleştirilmesi güçleşmiştir. Bu nedenle, Eğitim Haberleri: Üniversiteler, Milli Eğitim Kurumları, Belediyeler, Diğer Kamu Kurumları, Odalar, Diğer biçiminde gruplandırılmıştır. Kültür Sanat Haberleri: Belediyeler, Festival Komitesi, Üniversiteler, Sinemalar, Diğer biçiminde oluşturulmuştur. Politika Haberleri: Belediyeler, Odalar, Resmi Kurumlar, Diğer biçiminde; Spor Haberleri: Üniversiteler, Eskişehirspor, Milli Eğitim Kurumları, Belediyeler, Resmi Kurumlar, Beden terbiyesi İl Müdürlüğü, Diğer biçiminde; Polis Adliye Haberleri: Emniyet Güçleri, Diğer biçiminde gruplanmıştır.

3. BULGULAR

Yerel basın bulunduğu koşullar içinde belli başlı haber kaynakları ile düzenli bir ilişki arayışındadır. Bu arayışın temelinde haber kaynağından elde edilecek olası enformasyona

dönük kamuoyunda bir beklenti olduğu varsayımı bulunmaktadır. Ancak bu varsayımın haber ve kaynak ilişkisinde her iki tarafında paylaştığı ve fayda elde etmeyi hedefledikleri bir olgu olduğu da göz ardı edilmemelidir. Bu fayda arayışı haber kaynağının bu iletişim sürecinde birincil bir rol olarak basın ile ilişkisini düzenleyecek yöntem arayışlarına yöneltmiştir.

Basın toplantıları, bültenler bu arayışın sonucunda ortaya çıkan yöntemlerdir. Özellikle sınırlı haber kaynağına ile sınırlı sayıda muhabir ile erişmeye çalışan yerel basının içine düştüğü açmaz, medya da kendi istediği biçimde oranda yer almak isteyen haber kaynağı için bir olanak sunmaktadır. Bu ortam haber kaynağına süreci belirleme ve kontrol etme olanağı da yaratmaktadır.

Çalışma süresince basın kuruluşları ile ilişkilerini düzenlemiş, bu kurumlara düzenli olarak veri aktaran ve sayfalarda daha fazla yer almak için çaba gösteren kuruluşlara birincil haber kaynakları denilecektir.

Tablo 1. Haber Türlerinin Gazetelere Göre Dağılımı

	Eğitim	Politika	Kültür Sanat	Spor	Polis Adliye	Toplam
Anadolu	6,00%	10,00%	0,90%	6,10%	3,40%	26,30%
İstikbal	4,70%	13,10%	3,90%	15,80%	3,10%	40,60%
Sakarya	3,00%	10,50%	1,40%	10,40%	5,60%	30,90%
Midas	0,80%	0,60%	0,00%	0,40%	0,40%	2,20%
Toplam	14,60%	34,20%	6,10%	32,60%	12,50%	100,00%

Araştırmada dört gazetede 3 aylık dönem içinde yayınlanmış olan 3917 yerel haber incelenmiştir. İncelenen haberlerin %34,2'si politika haberleridir, spor haberleri toplam haberlerin %32,6'sını oluşturmaktadır, Eğitim haberlerinin ağırlığı %14,6, polis adliye haberlerinin ağırlığı %12,5'tir. Kültür

Tablo 2. Birincil Haber Kaynaklarıncı Sağlanan İçeriğin Haber Türlerine Göre Dağılımı

	Birincil Haber Kaynakları	Diğer
Eğitim Haberleri	54,70%	45,30%
Kültür Sanat Haberleri	54,70%	45,30%
Politika Haberleri	42,20%	58,70%
Spor Haberleri	67,40%	32,60%
Polis Adliye Haberleri	91,40%	8,50%

sanat haberleri ise en sonda yer almaktadır ve ağırlığı %6,1'dir.

Eskişehir yerel basını temsilen seçilen ve araştırmaya konu edilen Anadolu, İstikbal, Sakarya ve Midas gazeteleri üzerinde yapılan incelemeler birincil haber kaynaklarının etkisini açık bir biçimde ortaya koymaktadır. Elde edilen veriler polis adliye haberlerinde birincil haber kaynaklarının %91,4 oranıyla etkin bir rol üstlendiğini göstermektedir. Benzer bir surum spor haberleri içinde geçerlidir. Spor haberlerinde birincil haber kaynaklarının oranı %67,4 tür. Kültür sanat ve eğitim haberleri kategorisi içinde birincil haber kaynaklarının oranı %54,7'dir. Buna karşın birincil haber kaynaklarının oranı politika haberleri içinde bir miktar düşmektedir. Bu oran %42,2'dir ve diğer haber gruplarından görece düşük olsa da yüksek bir orandır.

3.1. Birincil Haber Kaynakları Olarak Eğitim Kurumları

Eskişehir sahip olduğu iki üniversiteyle diğer Anadolu kentlerinden farklı bir konumdadır. Özellikle de Anadolu Üniversitesi İmilyonu aşan öğrenci sayısı ile oldukça etkin bir yapıya sahiptir. Üniversite kent etkileşiminin de oldukça yüksek olduğu Eskişehir'de iki üniversitenin akademik katkıları, öğrenci potansiyelleri, bir haber alanı olarak eğitim konusunun yerel gündemde yer almasını sağlamaktadır. Eğitim alanına dönük çalışmalar üreten kurumların büyük bir kısmının basınla olan ilişkilerini düzenleyecek bir çaba içine girmiş olmaları da medya gündeminde eğitimin yerini farklılaştırmaktadır. Elde edilen veriler çalışmanın yapıldığı Ekim, Kasım, Aralık ayları içinde Milli eğitim kurumlarına ilişkin haberlerin %26,7 oranıyla medya da yer bulduğunu göstermektedir. Üniversiteler % 15,2 ile bu grubu takip etmektedir. Elde edilen veriler birincil haber

Tablo 3. Eğitim Haberlerinde Kaynak

	Üniversiteler	Milli Eğitim Kurumları	Belediyeler	Kamu Kurumları	Odalar	Diğer	Toplam
Anadolu	9,40%	22,10%	8,50%	4,20%	2,10%	53,80%	100,00%
İstikbal	18,30%	25,90%	6,90%	1,60%	2,10%	45,20%	100,00%
Sakarya	21,90%	35,30%	5,00%	2,50%	0,80%	34,50%	100,00%
Midas	16,20%	35,50%	9,70%	16,10%	0,00%	22,60%	100,00%
Toplam	15,20%	26,70%	2,80%	3,70%	1,80%	45,30%	100,00%
X2=0,000							

kaynaklarının söz konusu dönemde % 54,7 oranında sayfalarda yer aldığı göstermektedir.

Elde edilen veriler eğitim alanında birincil haber kaynağı sayısının artması nedeniyle sayfalardaki görünürlüğün düştüğünü, ancak gazeteler açısından içerik çeşitliliğini artırdığını göstermektedir. Diğer seçeneğinin %45,3 gibi yüksek bir orana sahip olması da birincil haber kaynağı sayısının çok olması nedeniyle gazetelerin işgücü kaynağını diğer alanlara yöneltme fırsatı sağladığına işaret etmektedir. İstatistikî veriler ilişkin birincil haber kaynaklarının lehine kurulduğunu göstermektedir. Basınla kurulan ilişkinin belirleyeni birincil haber kaynaklarıdır. (N=569, t(568)=-23,49, p<0,05)

Eğitim haberlerinde kaynağın haberde nasıl yer aldığı araştırıldığında görülmektedir ki olay aktarımı %70,5'lik bir oranla ön plandadır. Başka bir ifadeyle kurumlar aktif bir biçimde haberde sunulmaktadır. Bir konudaki düşüncüyü, bir gelişmeyi, bir yeniliği aktarmak için yapılan basın açıklamalarının %27,1 oranında kaldığı görülmektedir. Bu da kurumların basınla kurdukları ilişkilerde bu yolu çok tercih etmediklerini göstermektedir. Basın açıklamasının dışında herhangi bir konuda basına özel demeçler vererek sayfalarda yer alan kurum yetkililerinin oranı ise %2,4'tür. Elde edilen veriler basın açıklaması yönteminin daha çok kamu kurumları ve milli eğitim kurumlarınca tercih edildiğini gösterirken, çeşitli konularda özel demeç verenlerin daha çok üniversitelerden olduğu saptanmaktadır. Haberlerde milli eğitim kurumlarına ilişkin olay aktarımının oranı %23,1, Üniversitelere ilişkin olay aktarımı oranı ise %12,8'dir.

Tablo 4. Eğitim Haberlerinde Kaynağın Sunumu

	Üniversiteler	Milli Eğitim kurumları	Belediyeler	Kamu Kurumları	Odalar	Diğer	Toplam
Basın Açıklaması	1,70%	3,20%	0,60%	2,30%	0,40%	19,10%	27,10%
Özel Demeç	0,70%	0,50%	0,20%	0,50%	0,00%	0,50%	2,40%
Olay Aktarımı	12,80%	23,10%	6,60%	0,90%	1,40%	25,70%	70,50%
Toplam	15,20%	26,70%	7,30%	3,70%	1,80%	45,30%	100,00%
X ² =0,000							

İyi bir haber fotoğrafı okuruna olayın kendisini yansıtır. Bu nedenle içinde hareket olan fotoğraflar tercih edilir. Olay fotoğrafı tam da bu amaca uygun

olan görsellerdir. Milli eğitim kurumlarına ilişkin haberlerinin %8'i olay fotoğrafları ile desteklenmiştir. Ancak haberlerin büyük bir bölümünde daha çok hatıra fotoğrafı niteliği taşıyan, habere ilişkin yeterli bilgi taşımayan okura olay anını yansıtmayan grup fotoğrafları kullanılmıştır ve oranı %24'tür. Kişi fotoğraflarının oranı %19,6, Mekân-Araç Fotoğraflarının oranı %15,7'dir. Her iki yöntemde görselin haberin bütünden uzaklaşmasına, görselin olayla bağının kopmasına, okurun kişiye, mekâna ya da araca odaklanmasına neden olmaktadır. Haberlerin %18'inde ise fotoğraf kullanılmamıştır.

Tablo 5. Eğitim Haberlerinde Haber Fotoğrafı Kullanımı

	Üniversiteler	Milli Eğitim Kurumları	Belediyeler	Devlet Kurumları	Odalar	Diğer	
Kişi Fotoğrafı	3,30%	1,90%	0,20%	1,40%	0,20%	10,00%	19,60%
Grup Fotoğrafı	2%	6,80%	2,60%	0,20%	0,80%	11,40%	24,00%
Olay Fotoğrafı	3,90%	7,80%	2,60%	1,20%	0,00%	7,20%	22,70%
Mekân/Araç Fotoğrafı	0,70%	5,40%	1,40%	0,00%	0,20%	8,00%	15,70%
Fotoğraf Yok	5,20%	2,30%	0,50%	0,90%	0,50%	8,70%	18,00%
Toplam	15,20%	26,70%	7,30%	3,70%	1,80%	45,30%	100,00%
X ² =0,000							

3.2. Birincil Haber Kaynakları Olarak Kültür Sanat Hizmeti Veren Kurumlar

Eskişehir'in sahip olduğu iki üniversitenin getirdiği genç ve eğitimli nüfus, kentteki kültür sanat hayatının hareketlenmesini sağlamıştır. Bu dinamik kitlenin varlığı kente iki senfoni orkestrası, tiyatrolar, sinemalar kazandırmış, konserlere ev sahipliği yapabilecek nitelikteki gece kulüplerin barların açılmasına neden olmuş, kent bu sayede Uluslararası nitelikteki Eskişehir Festivaline ve Eskişehir Sinema Festivaline sahip olmuştur. Bu kurumsallaşmış yapıya ek olarak gelen kültürel etkinlikler de eklendiğinde ortaya oldukça hareketli bir kültür sanat hayatı çıkmaktadır. Bu hareket yerel

basını haber içeriği olarak beslerken, bu renkli ortamın yan ürünü olarak ortaya çıkan magazin haberleri de ek bir nema olarak yerel basının kâr hanesine yazılmaktadır. Araştırmadan elde edilen veriler bu renkli ortamda medya da en fazla yer alma şansını elde eden sektörün, kendini yenileme ve çeşitlilik konusunda film sektörünün dinamik desteğiyle popüler bir eğlenceye dönüşen sinema salonları olduğunu göstermektedir. Sinema haberlerinin kültür sanat haberleri içindeki oranı %30,4'tür, sinemalardan sonra belediyeler kültür sanat haberlerinde %5 oranında yer almaktadırlar. Festival yalnızca 1 hafta gibi kısa bir süre devam etmiş olmasına karşın kültür sanat haberleri içinde %4,6'lık bir orana sahiptir.

Kültür sanat haberleri ile sayfalarda yer bulan birincil haber kaynağı sayısı sınırlıdır. Bu durum sayfalardaki görünürlüğü artırmaktadır. Düzenli etkinlik gerçekleştiren birincil kaynak sayısının az olması ise sinemaların görünürlüğünü artırmaktadır. Gazeteler arasında istikbal gazetesi haber çeşitliliğini artırma çabası içinde görünmektedir. (N=351, t(350)=-26,017, p<0,05)

Tablo 6. Kültür Sanat Haberlerinde Kaynağı

	Belediyeler	Festival Komitesi	Üniversiteler	Sinemalar	Diğer	
Anadolu	17,60%	2,90%	0,00%	0,00%	79,40%	100,00%
İstikbal	20,50%	6,00%	2,70%	48,30%	22,60%	100,00%
Sakarya	12,70%	1,80%	0,00%	0,00%	85,50%	100,00%
Toplam	5,00%	4,60%	1,70%	30,40%	45%	100,00%
X ² =0,000						

Kültür sanat haberlerinin %64'ünde olay aktarımı bulunmaktadır. Haberlerin %29,6'sı bir basın açıklamasına dayanmaktadır. Özel bir demece dayanan haberlerin oranı ise %6'dır. Kültür Sanat haberlerinde basın açıklaması ile sayfalarda ağırlıklı olarak yer bulan kurum %20,8 ile sinemalardır. Kültür sanat etkinliklerinin en hareketli, etkin ve içeriği hızla değişen kurumlardan olan sinemalar aracı kurumlar olarak aynı zamanda süreçte pasif bir rol izlemektedirler bu nedenle sinemalar sayfalarda basın açıklamaları yoluyla yer almışlardır. Belediyelerin kültür sanat etkinlikleriyle sayfalarda çokça yer buldukları verilerle de görülmektedir. Belediyeler kültür sanat haberlerinin %17,9'unda olay aktarımı yoluyla haberleştirilmiştir.

Tablo 7. Kültür Sanat Haberlerinde Kaynağın Sunumu

	Belediyeler	Festival Komitesi	Üniversiteler	Sinemalar	Diğer	Toplam
Basın Açıklaması	3,20%	1,10%	0,30%	20,80%	4%	29,60%
Özel Demeç	0,30%	0,00%	0,00%	0,00%	5,70%	6,00%
Olay Aktarımı	17,90%	3,10%	3,10%	0,00%	40,20%	64,40%
Toplam	21,70%	4,30%	3,40%	20,80%	49,90%	100,00%
X ² =0,000						

Kültür sanat etkinlikleri genellikle hareketli doğasıyla, renkli, ilgi çekici bir özellik taşır. Haber fotoğrafları içinde iyi bir ortam oluştururlar. Estetiğin ön plana çıkacağı görsellere ilişkin bir beklentinin ortaya çıkması bu tür haberler için doğaldır ancak, haberlerin %41,6'sında kişi fotoğrafı %13,4'ünde grup fotoğrafı %6,6'sında mekân ve araç ilişkisi kullanılmıştır. Etkinliklerin izlenmediği, doğal olarak da görüntülenemediği sonucunun çıkarabileceği veriler olay fotoğraflarına ilişkin oranın neredeyse kişi fotoğraflarının yarısı kadar %23,9 olduğu görüldüğünde daha da anlamlı bir hal almaktadır.

Tablo 8. Kültür Sanat Haberlerinde Haber Fotoğrafı Kullanımı

	Belediyeler	Festival Komitesi	Üniversiteler	Sinemalar	Diğer	Toplam
Kişi Fotoğrafı	5,10%	0,60%	0,60%	20,80%	14,50%	41,60%
Grup Fotoğrafı	3,20%	0,30%	0,60%	0,00%	9,4%	13,40%
Olay Fotoğrafı	8,80%	2,30%	1,20%	0,00%	11,70%	23,90%
Mekân/Araç Fotoğrafı	1,40%	0,60%	0,30%	0,00%	4,3%	6,60%
Fotoğraf Yok	3,20%	0,60%	0,90%	0,00%	10,00%	14,50%
Toplam	21,70%	4,30%	3,40%	20,80%	49,90%	100,00%
X ² =0,000						

3.3. Birincil Haber Kaynakları Olarak Kamu Kurumları Ve Siyasi Kurumlar

2004 Yerel Seçimlerinde oldukça önemli bir çekişmeye sahip olan Eskişehir o tarihten itibaren politik açıdan da oldukça hareketlenmiştir. Adalet ve Kalkınma Partisinin seçimlerde başarılı olamadığı birkaç Büyükşehir belediyesinden birisi olan Eskişehir seçim sonuçlarına göre alt belediyelerin ve belediye meclisinin büyük çoğunluğunun Adalet ve Kalkınma Partisi'nde olduğu karmaşık bir yapıya kavuşmuştur. Belediyeler arasındaki sürtüşmeler ve uyumsuzluklar, belediye meclisinde yaşanan tartışmalar gündemi ağırlıklı olarak işgal ederken, açık bir hizmet yarışı ve rekabet de kendini göstermiştir. Bu hareketli yapının diğer partileri ve demokratik kitle örgütlerini de hareketlendirdiğini söylemek yanlış olmayacaktır.

Tablo 9. Politika Haberlerinde Kaynak

	Belediyeler	Odalar	Resmi Kurumlar	Siyasi Partiler ve STK	Toplam
Anadolu	36,10%	2,90%	4,60%	56,40%	100,00%
İstikbal	41%	1,90%	2,50%	54,60%	100,00%
Sakarya	28,50%	2,00%	3,90%	65,60%	100,00%
Midas	32,00%	0,00%	4,00%	64,00%	100,00%
Toplam	35,50%	2,20%	3,60%	58,70%	100,00%
X ² =0,053					

Bu hareketli ortam yarattığı sözlü satışmalar ve rekabetle basın için oldukça verimli bir dönem yaratmıştır. Bu süreçte belediyeler %35,5'lik bir oranla sayfalarda yer almıştır. Politika haberlerindeki en büyük grubu çok çeşitli siyasi parti ve demokratik kitle örgütlerinden oluşan seçenек oluşturmaktadır ve oranı %58,7'dir. Bu grubun bu kadar geniş olması ki-kare analizinde anlamlı bir sonuç oluşmasını da engellemiştir. Ancak Türk siyasi hayatındaki renklilik ve çeşitlilik siyasi parti sayısını da demokratik kitle örgütü sayısı da oldukça artırmıştır.

Elde edilen veriler istatistiksel açıdan anlamlı bir dağılımı göstermemekte birincil haber kaynakları ile medya arasındaki ilişkinin yönü herhangi bir tarafın ağırlığına işaret etmemektedir. Başka bir ifadeyle birincil haber kaynağı sayısının çokluğu ya da evrenin haber alanının doğası gereği sadece birincil haber kaynaklarından oluşuyor olması, konunun toplumu doğrudan ilgilendiren kararların oluşum sürecindeki birincil kurum ve kişilerle ilişkili olması basının da politik birincil haber kaynaklarının da birbirlerine dönük ilgilerinin sıcak ve yoğun olduğunu göstermektedir. (N=1338, t(1337)=-24,18, p<0,05)

Basın açıklaması yönteminin en yoğun kullanıldığı alan politika haberleri alanıdır. Politika haberlerinin %54'ü basın açıklaması yoluyla oluşmuşken, olay aktarımı yöntemi haberlerin %44,8 oranındadır. Siyasi partiler, dernekler ve sendikalar bu çalışmada diğer başlığı altında toplanmıştır. Bu grubun oranı %58,7'dir. Bu grup dışarıda bırakıldığında belediyelerin politik haber kaynağı olarak öne çıktığı ve çoğunlukla olay aktarımı yoluyla haber oldukları saptanmıştır.

Tablo 10. Politika Haberlerinde Kaynağın Sunumu

	Belediyeler	Odalar	Resmi Kurumlar	Siyasi Partiler ve STK	Toplam
Basın Açıklaması	15,20%	1,30%	1,70%	35,80%	54,00%
Özel Demeç	0,30%	0,10%	0,00%	0,80%	1,20%
Olay Aktarımı	20,10%	0,80%	1,90%	22,00%	44,80%
Toplam	35,50%	2,20%	3,60%	58,70%	100,00%
X ² =0,000					

Politika haberlerinde fotoğraf kullanımı irdelendiğinde basın açıklamasına dayanan haberlere uygun düşen grup fotoğraflarının %36,8 oranında öne çıktığı görünüyor. Benzer şekilde politika alanında olay aktarımına dayanan haberler de önemli bir orana sahipti buna karşın haber fotoğraflarının yalnızca %9,6'sı bir olay anını anlatmaktadır. Haberlerde özel demece rastlanmasa da kullanılan haber fotoğraflarının %35,9'u kişi fotoğrafıdır.

Tablo 11. Politika Haberlerinde Haber Fotoğrafi Kullanımı

	Belediyeler	Odalar	Resmi Kurumlar	Siyasi Partiler ve STK	Toplam
Kişi Fotoğrafi	12,50%	1,10%	0,90%	21,40%	35,90%
Grup Fotoğrafi	12,70%	0,70%	1,40%	21,90%	36,80%
Olay Fotoğrafi	3,10%	0,20%	0,20%	6,10%	9,6%
Mekân/Araç Fotoğrafi	4,80%	0,10%	0,50%	4,90%	10,20%
Fotoğraf Yok	2,40%	0,10%	0,50%	4,30%	7,4%
Toplam	35,50%	2,20%	3,60%	58,60%	100,00%
X ² =0,395					

3.4. Birincil Haber Kaynakları Olarak Sporla İlgili Kurumlar

Eskişehirspor Türk futbol tarihi ve kültürü içinde özel bir yere sahiptir. Takım uzun bir süre süper ligde oynamasına karşın Türk futbolu içinde adından halen söz edilen bir takımdır. Aslında takımın adının öne çıkmasında geçmiş yıllarda yaşanan başarılar kadar türbinleri renklendiren taraftar gruplarının rolü çok büyüktür. Eskişehirli için spor denilince akla Eskişehirspor'un gelmesi basın için ilişkili haberleri öncelikli hale getirmektedir. Ayrıca Anadolu Üniversitesi bayan hentbol takımının, bayan voleybol takımının, erkek basketbol ve voleybol takımının kendi dallarında birinci ve ikinci ligde oynamaları spor basınına önemli haber malzemeleri yaratmaktadır. Araştırmadan elde edilen verilerde bu saptamaları doğrulamaktadır. Spor haberleri içinde Eskişehirspor'un ağırlığı %41,2'dir. Üniversiteler %11,3 Beden terbiyesi İl Müdürlüğü %5,3 ağırlığa sahiptir.

Birincil haber kaynaklarının içinde Eskişehirspor farklı bir konuma sahiptir. Taraftar

ilgisinin alt liglerde oynadığı dönemde bile düşmediği Eskişehirspor basının doğal ilgi noktalarından biridir. Birincil haber kaynağı olma çabası basının söz konusu yoğun ilgiyle kolay bir iletişime dönüşmektedir. Buna karşın Üniversitelerin Birincil haber kaynağı olarak

Tablo 12. Spor Haberlerinde Kaynak

	Üniversiteler	Eskişehirspor	Milli Eğitim Kurumları	Belediyeler	Resmi Kurumlar	Beden Terbiyesi İl Müdürlüğü	Diğer	Toplam
Anadolu	13,10%	43,50%	1,70%	1,70%	1,70%	5,10%	35%	100,00%
İstikbal	9,10%	48,50%	4,70%	2,30%	0,70%	6,60%	28%	100,00%
Sakarya	10,60%	27,10%	8,80%	2,00%	0,20%	3,70%	47,30%	100,00%
Midas	6,30%	87,50%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	6,30%	100,00%
Toplam	11,30%	41,20%	4,11%	2,00%	0,70%	5,30%	35,30%	100,00%
X ² =0,000								

gösterdikleri çaba sayfalarındaki görünürlüğünü artırmaktadır. İstatistiki veriler ilişkinin birincil haber kaynakları lehine geliştiğini göstermektedir. (N=1341, t(1340)=-28,84, p<0,05)

Spor haberleri genellikle karşılaşma sonuçları üzerine kurulmaktadır. Doğası gereği içinde hareket, rekabet ve mücadele barındırmaktadır. Bu durumun doğal bir sonucu olarak haberler %78,3 oranında olay aktarımı şeklinde olmuştur. Spor haberlerinin incelemesi sonucunda kaynağın sunumuna ilişkin olarak diğer haber türlerine göre farklı olan veri ise özel demeçlere dayana haberlerin oranının görece yüksek olmasıdır. Bu oran %8,4'tür ve önemli bir bölümü doğrudan Eskişehirspor'a ilişkindir.

Tablo 13. Spor Haberlerinde Kaynağın Sunumu

	Üniversiteler	Eskişehirspor	Milli Eğitim Kurumları	Belediyeler	Resmi Kurumlar	Beden Terbiyesi İl Müdürlüğü	Bireysel Sporcular	Diğer	Toplam
Basın Açıklaması	0,90%	6,9%	0,20%	0,30%	0,20%	0,70%	0,00%	4,10%	13,30%
Özel Demeç	0,80%	5,5%	0,10%	0,20%	0,20%	0,30%	0,30%	1,30%	8,40%
Olay Aktarımı	9,20%	29,20%	4,70%	1,40%	0,20%	4,20%	1,90%	29,40%	78,30%
Toplam	10,80%	41,60%	5,10%	1,90%	0,60%	5,10%	2,10%	33,70%	100,00%
X ² =0,000									

Tıpkı kültür sanat haberlerinde olduğu gibi spor haberlerinde de hareketli renkli bir ortam söz konusudur. Genellikle haber değeri taşıyan ve sayfalara yansıyan olaylar rekabet ve mücadele barındıran olaylardır. Bu nedenle sayfalarda kullanılan fotoğraflarda bu mücadeleyi gösteren anların yer alması beklenir. Ancak sayfalarda bir olay anını yansıtan fotoğrafların oranı %21,4'de kalırken, grup fotoğrafları (burada bu kavramdan toplu takım fotoğrafları anlaşılmalıdır) %46,2, kişi fotoğrafları %20,2'lik bir orana sahiptir.

Tablo 14. Spor Haberlerinde Haber Fotoğrafı Kullanımı

	Üniversiteler	Eskişehirspor	Milli Eğitim Kurumları	Belediyeler	Resmi Kurumlar	Beden Terbiyesi İl Müdürlüğü	Diğer	Toplam
Kişi Fotoğrafı	0,50%	15,70%	0,00%	0,10%	0,30%	0,30%	3,30%	20,20%
Grup Fotoğrafı	7,70%	12,30%	%4%	1,00%	0,20%	3,20%	%18%	46,20%
Olay Fotoğrafı	%2%	11,30%	0,70%	0,40%	0,10%	1,10%	5,90%	21,40%
Mekan/Araç Fotoğrafı	0,00%	0,50%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,20%	0,70%
Fotoğraf Yok	0,80%	1,50%	0,60%	0,40%	0,10%	0,60%	7,70%	11,50%
Toplam	11%	41,30%	5,20%	1,90%	0,60%	5,00%	%35%	100,00%
X2=0,000								

3.5. Birincil Haber Kaynağı Olarak Emniyet Güçleri

Polis adliye haberleri medyanın en çok kullandığı haber türüdür. Günlük hayatın içinden çıkan, sokaktaki insanın çok yakından bildiğini düşündüğü, buna karşın bir o kadar da dışında olduğu olaylardır polis adliye haberleri. Bireye üzeri örtük bir biçimde seninde başına gelebilir mesajı veren bu tür haberler, söz konusu mesaj izlerkitle tarafından da tam da bu şekilde algılandığı için olsa gerek ciddi bir ilgiyle takip edilir. Eskişehir Emniyet Müdürlüğü'nün temel haber kaynağı olarak öne çıktığı polis adliye haberlerinde adliye koridorlarının ve mahkeme salonlarının belirli ölçülerde basına kapalı olması nedeniyle bu yönün eksik kaldığı araştırma sonuçlarından görülmektedir. Eskişehir yerel basınından dört gazetenin incelendiği Araştırmada Emniyet güçlerini kaynak alan haberlerin polis adliye

haberleri içindeki ağırlığının %91,4 olduğu görülmektedir. İstatistiksel veriler göstermektedir ki polis adliye haberciliği konusunda tek kaynak olan emniyet güçleri basınla olan ilişkide belirleyici ve yönlendirici taraftır. (N=491, t(490)= 25, 037, p<0,05)

Tablo 15. Polis Adliye Haberlerinde Kaynak

	Emniyet Güçleri	Diğer
Anadolu	99,30%	0,70%
İstikbal	98,40%	1,60%
Sakarya	82,20%	17,80%
Midas	100,00%	0,00%
Toplam	91,40%	8,60%
X2=0,000		

Polis Adliye haberlerinde kaynağın sunumuna ilişkin veriler irdelendiğinde haberlerin %88,5'inin olay aktarımı biçiminde gerçekleştiği özel demeçlere dayanan haberlerin %7,8, bir basın açıklamasına dayanan haberlerin ise %3,7 orana sahip olduğunu görürsünüz. Özel demeç verme yöntemiyle yapılan haberlerin çoğunun, %5,5, diğer kategorisine giren mağdurlar, mağdur ya da sanık yakınları ve avukatlara ait olduğunu görürüz.

Tablo 16. Polis Adliye Haberlerinde Kaynağın Sunumu

	Emniyet Güçleri	Diğer	Toplam
Kişi Fotoğrafı	16,50%	1,20%	17,70%
Grup Fotoğrafı	8,60%	0,60%	9,20%
Olay Fotoğrafı	15,50%	3,00%	18,50%
Mekan/Araç Fotoğrafı	10,40%	1,20%	11,60%
Fotoğraf Yok	40,50%	2,40%	43,00%
Toplam	91,40%	8,50%	100,00%
X2=0,125			

Bu tür haberlerde olması beklenen olay fotoğrafları ise %18,5 oranına sahip iken, olay anında muhabirlerin olay yerinde bulunmaması, haber kaynağının emniyet güçleri olması nedeniyle haberlerin %43'ünde fotoğraf kullanılmamıştır. Yine aynı kaynağın kullanılması nedeniyle kişi fotoğraflarının oranında %17,7 gibi yüksek bir orandır. Araştırma sırasında kişi fotoğraflarının çoğunlukla mağdur ve sanıklara ait vesikalık fotoğraflar olduğu da gözlenmiştir.

4. SONUÇ

Gazeteler toplumsal yapı içinde üstlendikleri rolün gereği olarak aracılık görevi üstlenirler ve bu doğrultuda haber kaynaklarından derledikleri bilgileri kendi süzgeçlerinden geçirerek yayınlılar. Bu süzgecin geçirgenliği ise tartışmanın odağını oluşturur. Neyin haber olacağı, neyin haber değeri taşıdığı, haberleştirilmesine karar verilen olayın hangi malzemelerle hazırlanacağı, hangi sayfada hangi fotoğraf ve başlıkla yayınlanacağına kadar her şey süzgecin geçirgenliğine bağlıdır.

Okur açısından haber, sayfadaki olay özetiyse de işin profesyonellerince çok iyi bilinir ki bir olayın gerçeğe en yakın özetini aktarmak emek yoğun bir süreçtir. Emek gücündeki kısıtlılık teknolojik olanaksızlıklar ve gündemin darlığı çeşitli açılardan zorlu bir rekabet ortamı yaratır.

Rekabetin ve koşulların zorladığı gazetecilik, sayfalarda daha fazla ve olumlu yer alma rekabeti içindeki haber kaynakları karşısında zaaf göstermektedir. Bu çalışmada birincil haber kaynakları olarak nitelendirilen kurumlar, kuruluşlar ve gruplar ortaya çıkan fırsatı doğru değerlendirmekte, haber seçme şansı gündemin darlığı nedeniyle kısıtlı olan yerel basın karşısında avantajlı bir duruma geçmektedir.

Varolan durum bir mücadele gibi algılanmasa da ilkesel olarak bütün taraflara eşit mesafede durması beklenen basın kuruluşlarının bu şanslarının ellerinde olmaması nedeniyle hem haber kaynakları arasında hem de yerel basınla haber kaynakları arasında bir mücadele yaratmaktadır.

Haber kaynağı ve medya arasındaki ilişkiyi ve bunun sayfalara yansıyan sonuçlarını yerel medya düzeyinde, Eskişehir özelinde irdeleyen bu çalışmanın verileri, genel olarak medya kullanıcılarının ilgisini çeken ve üçüncü sayfa

haberciliğinin ana malzemesini oluşturan polis adliye haberlerinin birincil kaynağı konumunda Eskişehir Emniyet Müdürlüğü olduğunu göstermektedir. Bu alanda kaynaklar arası bir rekabet söz konusu değildir. Bu rekabet yoktur ama yerel basının başka haber kaynakları arayışı içinde olduğunu gösteren bir iz de bulunmamaktadır. Bu tür süreçlerin içinde emniyet güçleri gibi zanlı yakınları, mağdurlar, avukatlar ve tanıkların da bulunması beklenir. Ancak haber kaynakları içinde yalnızca emniyet güçleri yer almaktadır. Haberlerin %10'unda olay fotoğrafı bulunurken %40'ı fotoğrafsız girmiş, kalanları, kişi fotoğrafı, grup fotoğrafı ya da mekân araç fotoğrafı düzeyinde kalmıştır. Haberlerin büyük bir bölümünde olay aktarımı yöntemi benimsenmişse de haberlerde fotoğraf kullanılmaması ya da olay fotoğrafı kullanılmaması, gazetecinin olayın birinci tanığı olmadığını göstermektedir. Haberlerde kaynak olarak emniyet güçlerinin görünmesi de gazetelerin bu kaynaktan beslendiğini ortaya koymaktadır.

Spor haberleri gazete okurunun öncelikli tercihlerinden bir diğeridir. Gazetecilik mesleği içinde bir uzmanlık alanı olan spor haberciliği okura canlı, anı yaşatan dinamik haberler ve sayfalar sunma iddiasındadır. Ancak Eskişehir yerel basınında bu amaca uygun renkli, fotoğraflı, spordaki mücadeleyi ve heyecanı yansıtan haberler Eskişehirspor'un konu edildiği haberlerdir. Bu haberlerde olay aktarımı ile birlikte olay fotoğrafı kullanılmakta bu durum gazetecinin metin fotoğraf ilişkisini anı yakalayacak şekilde doğru kurduğunu göstermektedir. Oysa spor sayfalarında yer alan diğer haberlerde spor haberciliği geleneğine uygun olarak olay aktarımı yöntemi tercih edilmişse de fotoğraflarda kişi ve grup görüntülerine yer verilmemesi gazetecinin olaya tanıklık etmediği gerçeğini ortaya koymaktadır.

İlgi çekici bir diğer haber konusu ise politikadır. Bu tür haberlerde kaynak genellikle birey olarak öndedir. Öte yandan siyasi aktörün etrafı her zaman kalabalıktır. Üstelik bir eylemin ya da hareketin içinde olmaktan çok bir masa başında ya da kürsünün arkasında söz söyleme telaşı içindedir. Bu nedenle haberlerin fotoğrafı bireyi ya da grubu öne çıkaran durağan fotoğraflardır. Olay aktarımı da aynı durağanlık nedeniyle gerçekleşmez. Haberlerin daha çok demece dayanması beklenir. Eskişehir yerel basınının politik kaynaklarla ilişkisi

irdelendiğinde gazetecinin olay anına yeterince tanık olamadığını gösteren veriler öne çıkmaktadır. Öncelikle haberlerin basın açıklamalarına dayandığı gözlenmektedir. Ancak beklenenin aksine olay aktarımları da basın açıklamaları kadar sayfalarda yer bulmuştur. Haberin fotoğraflanmasında ise kişi ve grup fotoğrafları öne çıkmış ama olay haberlerinin oranı yüksek olmasına karşın olay fotoğrafı görülmemiştir.

En zengin içeriğe sahip olması belenen alanlardan biriside kültür sanat alanıdır. Bu alana ilişkin haberlerde birincil haber kaynaklarının etkinliği azalırken diğer kategorisi içinde yer alan bağımsız konserler tiyatrolar ve çeşitli etkinlikler ön plana çıkmaktadır. Birincil haber kaynakları içinde ise sinemalar birincil bir rol üstleniyor. Oysa araştırmanın gerçekleştiği dönem içinde Uluslararası Eskişehir Festivali gerçekleşmiştir, bu süre içinde Eskişehir Senfoni Orkestrasının konserleri, Şehir Tiyatrolarının oyunları, Anadolu ve Osmangazi üniversitesinin etkinlikleri devam etmiştir. Ancak yerel basın'ın ilgi alanına sinema haberleri ve özel etkinlikler girmiştir. Bu noktada organize olmuş ve geniş bir yelpazede faaliyet gösteren birincil haber kaynaklarının genellikle ulusal ve küresel popüler kültür öğelerini kent gündemine taşıyan etkinlikler karşısında rekabet güçlerinin ortadan kalktığı hatta sıradanlaştıkları yorumu yapılabilir. Bu haber türünde de olay aktarımı yöntemi tercih edilmişse de olay fotoğrafları geri planda kalmakta kişi ve grup fotoğrafları ön plana çıkmaktadır.

Eğitim haberleri yaygın medyanın tercih ettiği haberler değildir. Ulusal gündemin yüksek temposu ve hızlı değişimi içinde sayfalarda yeterince yer bulamayan eğitim haberleri iki üniversiteli bir Anadolu kenti olan Eskişehir'de gazete sayfalarında sıklıkla yer bulabilmektedir. Politika ve spor haberlerinin ardından sayfalarda yer almaktadır. Eğitim haberleri sayfalarda çoğunlukla olay aktarımı yöntemiyle yer alırken kullanılan fotoğraflarda ise olay fotoğraflarının da yüksek bir orana sahip olduğu görülmektedir. Dinamik haber kaynakları olan eğitim kurumları bu özelliklerin haberleşme sürecinde de kullanarak sayfalarda yer bulmayı başarmışlardır. Kullanılan haber fotoğraflarının çoğunlukla kişi ve grup fotoğrafı olması, haberci dürtüsüyle deklanşöre basılmamış olması sayfalara yansıyan haberlerin okurun kafasında yeniden canlanması ya da doğruya en

yakın biçimiyle algılanması sürecini sekteye uğratmakta, tasarım açısından sayfalara sıkıcı, hareketsiz bir görünüm vermektedir.

Elde edilen veriler ışığında haber konusuna dönük medya ilgisi, haberin sayfada yer almasının en önemli belirleyenlerinden biridir. Bu nedenle birincil haber kaynağının sayfalarda yer alma çabası bu ilgi alanının içinde olup olmamasına bağlı olarak yoğunlaşacaktır ya da işi kolaylaşacaktır. Bir başka belirleyen ise haber alanındaki birincil haber kaynağının çeşitliliğidir. Kaynağın sayfalarda yer almaya dönük çabasının sınırını diğer haber kaynaklarıyla gireceği rekabetin sınırı olmaktadır. Son belirleyen ise aynı alandaki birincil haber kaynaklarından birinin zaten var olan bir ilgi nedeniyle diğerlerinden doğal olarak önde olmasıdır.

Bu durumun temel nedeni gazetelerin birincil haber kaynakları karşısında olayları izlemekteki birincil tanıklık güçlerini kaybetmiş olmalarıdır. Ekonomik olarak güçsüz olan yerel basın, emek yoğun bir süreç olan haber üretiminde maliyetten kaçmak, varlığını sürdürürebilmek adına kendi görevini birincil haber kaynaklarına bırakmaktadır. Bu durumda tek gücü kedi eline ulaştırılan haberler arasından seçim yapabilmek olan yerel basın gündemin kısıtlı olması ya da birincil haber kaynaklarınca yapılan haberlerin yanı sıra haber üretimi yapmamaları nedeniyle bu şanslarını da kaybetmektedir.

Yerel basının gündemi oluşturma gücü var mı sorusu bu koşullar altında anlamını yitirmektedir. Aynı gerekçelerle yerel basının kamu çıkarlarını gerektiği gibi koruma gücü de kısıtlanmaktadır. Liberal kuramın medyaya atfettiği yasama, yürütme, yargı ve toplum arasında köprü olma görevinin yerine getirilmesi imkânsızlaşmaktadır. Yerel medya ekonomik nedenlerle yitirdiği bu etkinliği gerekçesiyle tarafsızlığını elinde olmayan nedenlerle yitirmektedir. Ortaya çıkan tablo yerel medyanın tek başına aşabileceği bir sorunu ortaya koymamaktadır. Daha önce yapılan çalışmaların işaret ettiği ekonomik temelli sorunlar bugün de geçerliliğini sürdürdüğü için yerel gazetelerin piyasanın dayattığı bu açmaz karşısında birincil haber kaynaklarının katkılarında kayıtsız kalmaları, gelen bilginin güvenilirliğini kontrol etmeleri, farklı bakış açılarıyla olaylara yaklaşmaları güçleşmektedir.

KAYNAKÇA

- Aldridge, Merry (2007). Understanding the Local Media. Berkshire: McGrawwHill.
- Bodur, Feyyaz (1997). Yerel Basında Yönetim Ve Örgüt Yapısı. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları.
- Herman, Edward S. Ve Naom Chomsky (1999). Medya Halka Nasıl Evet Dedirtir, Çev: Berfu Akyoldaş, Tamara Han, Metin Çetin, İsmail Kaplan. İstanbul: Minerva Yayınları.
- Karabay, Nüzhet (2000). Gazetecilik ve Haber (Kuramsal Bir Yaklaşımla). İzmir: Meta Basım.
- Kılıç, Deniz (2003). Haber Yapımı Sürecinde Editör ve Editoryal Sistem, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- McQuail, Denis ve Sven Windahl (1997). Kitle İletişim Modelleri, çev:Konca Yumlu Ankara: İmge Kitabevi.
- Tokgöz, Oya (2000). Temel Gazetecilik. Ankara: İmge Kitabevi.
- Vural, Ali Murat (1999). Yerel Basın Ve Kamuoyu. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları.
- Yüksel, Erkan (2006a). “Eskişehir Ölçeğinde Yerel Gazete Okuma Alışkanlığı ve Okur Beklentileri Üzerine Bir Alan Araştırması” Selçuk İletişim 4(3), 48.
- Yüksel, Erkan (2006b). “Eskişehir Basımı Neden Tiraj Kazanıyor” Selçuk İletişim 4(2), 27-35.
- Yüksel, Erkan ve Halil İbrahim Gürcan (2005), Haber Toplama ve Yazma. Konya: Tablet Kitabevi.